

Alleen wie de bezetting gekend heeft, weet wat het is bevrijd te worden.. Dit jaar is het vijftig jaar geleden dat ons land na de Duitse bezetting bevrijd, werd, hetgeen uitgebreid aan bod kwam in alle media. Medewerker Luc Haeghebaert was benieuwd hoe het er in onze eigen gemeente aan toe ging, en zocht een aantal mensen op die één en ander van dichtbij meemaakten.

Heemkundige kring Karel Van de Poele

50 jaar geleden werd Lichtervelde bevrijd na de Tweede Wereldoorlog

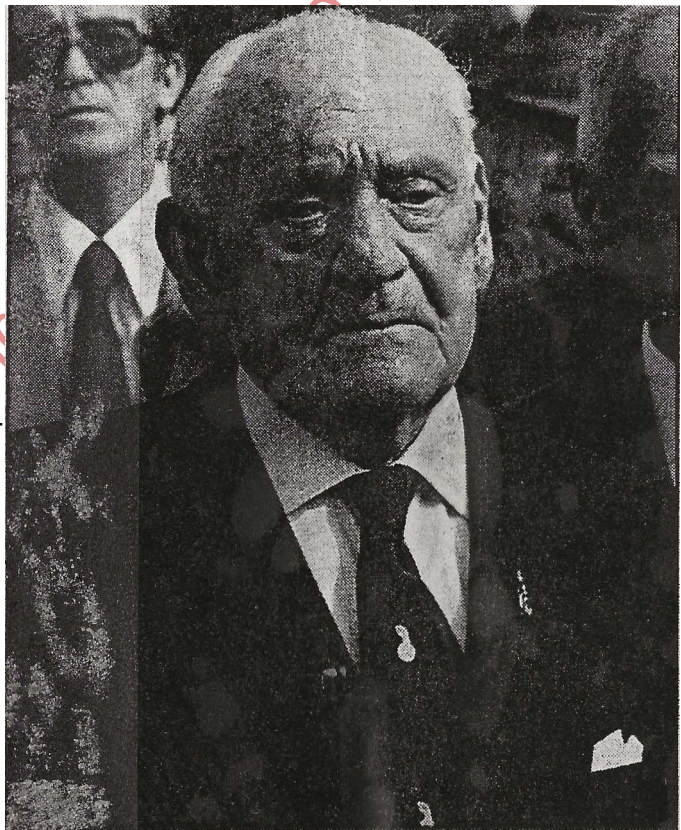
Luc Haeghebaert

Op 8 september 1994 was het precies 50 jaar geleden dat Poolse soldaten Lichtervelde bevrijdden na de Tweede Wereldoorlog. Via een sobere plechtigheid werd dit herdacht door het gemeentebestuur. Het lijkt ons ook passend om aan dit feit enkele bladzijden te wijden in ons jaarboek.

De bevrijding van Lichtervelde gebeurde door de eerste Poolse infanterie-divisie die onder het bevel stond van generaal Stanislas Maczek. Deze generaal is thans 102 jaar en verblijft sedert de Tweede Wereldoorlog in Groot-Brittannië. De Poolse divisie was een onderdeel van het eerste Canadees leger en ze nam de bevrijding van Midden-West-Vlaanderen voor haar rekening.

Ze bestond uit 15 210 soldaten en 381 voertuigen. De divisie was in september 1939 in Frankrijk gevormd uit Poolse emigranten, rekruten en reservisten. Oorspronkelijk waren er 45.000, maar na de Poolse nederlaag kwamen er 35.000 Poolse soldaten bij die uit Polen waren ontsnapt. Ze namen deel aan de strijd tegen Duitsland in het Franse leger. Na de capitulatie van Frankrijk op 17 juni 1940 trokken zo'n 15.000 onder hen naar Groot-Brittannië. In Zuid-Schotland kregen ze een verdere opleiding.

De Eerste Poolse pantserdivisie werd opgericht op 26 februari 1942 met brigadegeneraal Maczek als bevelhebber. Op 6 juni landden ze in Normandië en vanaf 22 augustus rukten ze op naar België via Abbeville en Saint-Omer. Op 6 september trokken ze via Abele West-Vlaanderen binnen en bevrijdden ze eerst Poperinge en Ieper.

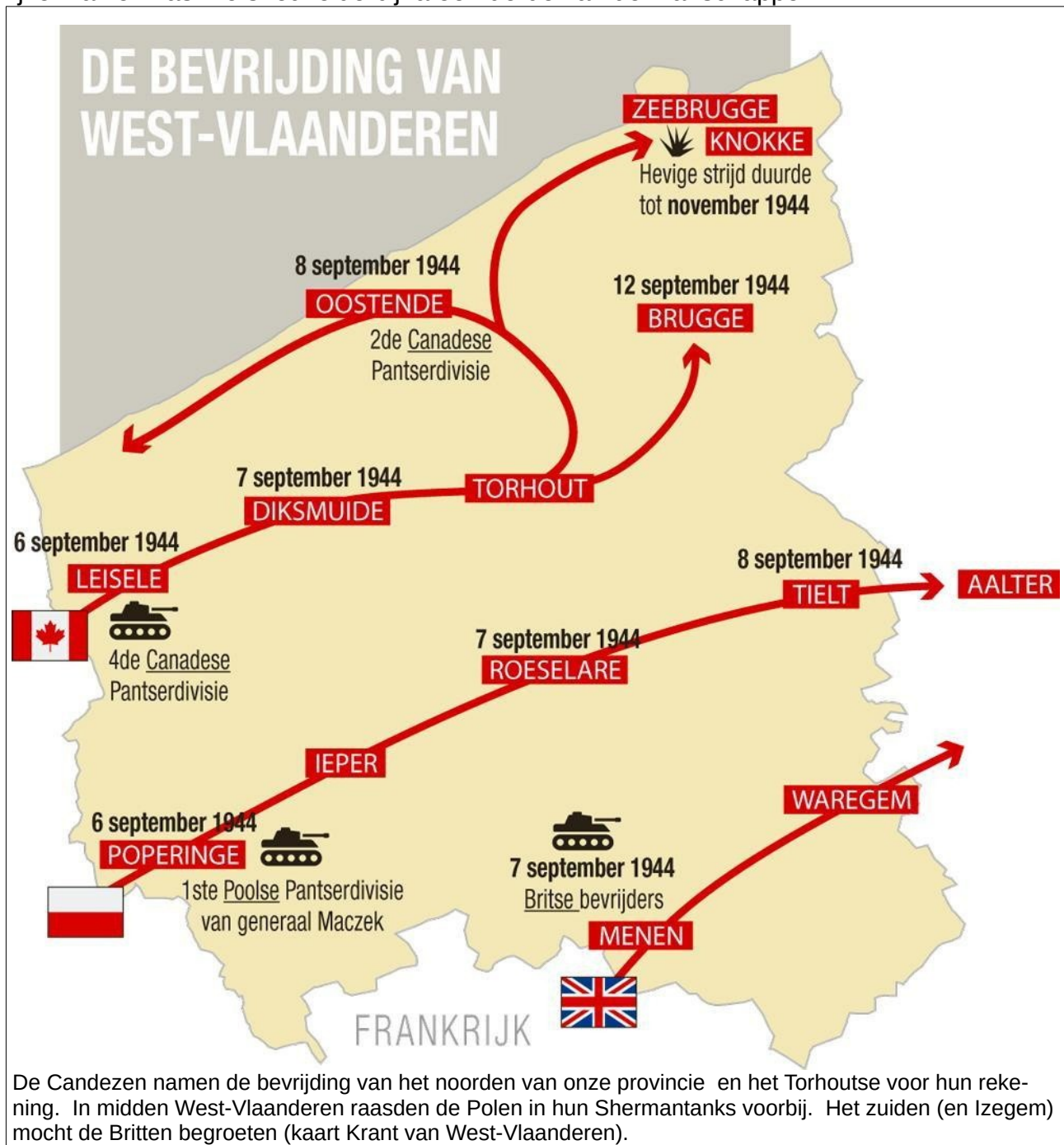

Voorbij Ieper werd de divisie in twee assen gesplitst: de noordelijke as trok via Westrozebeke, Hooglede en Gits naar Lichtervelde; de zuidelijke as trok over Zonnebeke, Moorslede en Roeselare (cfr. het Polenplein te Roeselare). In Gits werd nog fel gevochten op de wijken "Het Stoomtuig" en "Onledemolen" en er vielen nog een tweetal burgerslachtoffers en één Duitse soldaat. De Duitsers sloegen op de vlucht en op 7 september zag men ze passeren op de hoeve Vanderhaeghe in de Klinkestraat waar ze nog vlug enkele appels uit de boomgaard meepikten.

Op 8 september om 8 uur 's ochtends zag men de eerste Poolse soldaten Lichtervelde binnentrekken. Ze kwamen onze gemeente binnen via de Klinkestraat. Een aantal tanks trok naar het centrum van de gemeente zoals blijkt uit bijgaande foto. Een deel trok verder

richting Zwevezele en zou nog een aantal vluchtende Duitsers gevangen genomen hebben nabij de "Potuil".

Op 8 september werden ook Ardooië, Koolskamp, Egem, Pittem, Zwevezele, Wingene en Tielt bevrijd. De noordelijke en de zuidelijke assen waren inmiddels weer samengesmolten en moesten tussen Tielt en Ruiselede nog verwoede gevechten leveren. Maar ook hier werd de Duitse weerstand gebroken. Op 8 september was gans Midden-West-Vlaanderen bevrijd. De Duitsers zouden in het grensgebied met Zeeuws-Vlaanderen nog een tijdlang stand houden, maar uiteindelijk werden ze hier ook verslagen. Opvallend is dat de Poolse soldaten nergens grote schade aanrichtten, wat voor hen zeker niet altijd de minst gevaarlijke manier was. Zo sneuvelde bijna een derde van de manschappen.

Uit dankbaarheid kreeg de Poolse infanteriedivisie de eretitel "De jagers van Vlaanderen". Generaal Maczek werd later ereburger van ondermeer Tielt en Roeselare en heeft in de eerstgenoemde stad zelfs onlangs een standbeeld gekregen.

Pools verkenners nabij de Kruisstraat (hoek Stegelstraat-Beverenstraat). Met dank aan Willy Colpaert (repro fotografie Elie Delameillieure).

Noord-West-Vlaanderen (o.a. Veurne, Diksmuide, Torhout, Oostende en Brugge) werd bevrijd door Canadese soldaten en Zuid-West-Vlaanderen (o.a. Wervik, Menen, Kortrijk, Izegem en Waregem) door Britse soldaten. De Lichterveldse bevolking wist al gauw dat de bevrijding nakend was. Zoals reeds hierboven geschreven, zag men Duitsers hals over kop wegvlugten in de Klinkestraat, maar ook in het centrum zag men vele Duitse soldaten wegvlugten.

Wellicht de dag voor de bevrijding kwamen heel wat Duitse soldaten toe op de Markt. De gewonden werden in de kerk binnengebracht, wellicht met de bedoeling om er een hospitaal in te richten, maar nauwelijks waren ze binnen of ze werden al weer uit de kerk gevoerd en moesten ze verder. Hun vijand was te dichtbij. Op de Marktpomp werd een bord met de naam "Maldegem" aangebracht om de vluchtrichting aan te geven.

Bij veearts René Colpaert werd 's nachts nog een fiets gestolen door vluchtende Duitsers. De Duitse administratie (de "Schreibstube") was al enige tijd weg uit Lichtervelde. Deze administratie bevond zich aanvankelijk in het "Damberd" bij Michel Vanzieleghem, maar werd later overgeplaatst naar de woning van René Colpaert. Er bevonden zich steeds een aantal Duitse officieren in deze woning, maar toch luisterde de familie Colpaert regelmatig naar de radio London, wat zeker niet zonder risico was. Ook bij drukker Sintobin was er gedurende gans de oorlog een Duitse officier ingekwartierd.

Van zodra de Duitsers weggetrokken waren uit Lichtervelde begon de bevolking met het maken van vlaggen voor de bevrijders: Belgische, Amerikaanse, Canadese, Britse, ... maar zeker geen Poolse. Het was dan ook een verrassing wanneer men de Poolse zwartmutsen Lichtervelde zag binnentrekken. Van zodra men het nieuws hoorde dat de soldaten zich nabij de wijk "de Kruisstraat" bevonden, trokken heel wat mensen daar naartoe.

De eerste Poolse tank. Met dank aan Willy Colpaert (repro fotografie Elie Delameillieure).

Heemkundige kring

De bijgaande foto's zijn toen genomen. De Polen deelden een aantal zaken uit aan de bevolking o.a. chocolade, sigaretten en kauwgom. De bevrijding van Lichtervelde was zeker niet spectaculair : er werd wellicht geen enkel schot gelost en alle Duitsers waren hier al weggetrokken. De meeste Polen trokken niet door het centrum, slechts door een uithoek van de gemeente. Op enkele hoeven werd door de Polen een tentenkamp opgeslagen o.a. de hoeve Vanderhaeghe in de Klinkestraat en de hoeve van Maurice Cool in de Wulleputstraat (thans André Victor). Deze lokten heel wat kijklustigen. De Lichterveldse Markt stroomde vol met volk dat de bevrijding wilde vieren.

Herman Cloet en Margriet Blondeel kijkend belangstellend naar de Poolse bevrijders. Foto ter beschikking gesteld door Etienne Deurinck.

Tijdens één van de dagen die volgde na de bevrijding werd een bal ter ere van de Poolse soldaten gegeven in feestzaal "De Zwaan". Een groot aantal Polen was hierop aanwezig en vele Lichterveldse meisjes wensten natuurlijk te dansen met één van de bevrijders die ze als helden aanzagen. Bij veearts René Colpaert was een Poolse officier gelogeed met de naam "Jimmy". De Polen bleven zowat een week in Lichtervelde en moesten daarna naar het grensgebied met Zeeuws-Vlaanderen trekken waar de Duitsers hardnekkig standhielden. Knokke werd bijvoorbeeld pas op 1 november bevrijd. Heel wat Polen zouden nog sneuvelen in die gevechten.

Een incident dat vermeldenswaard is en dat had kunnen uitgroeien tot een catastrofe, gebeurde toen de Duitsers vlak voor de achtste september weggetrokken uit Lichtervelde. Op de wijk "Het Hoge" in de Zwevezelestraat viel een Duitse vrachtwagen zonder benzine. De Duitsers duwden hem aan de kant en staken hem in brand, liever nog dan hem in handen van de vijand te laten vallen. Toen die soldaten weggetrokken waren, kwamen er natuurlijk heel wat kijklustigen op die brandende vrachtwagen af. Er kwamen echter nog Duitsers achter en toen die langskwamen op "Het Hoge" en al dat volk rond die brandende vracht-

wagen zagen staan, zullen ze wellicht eerst aan een sabotagedaad gedacht hebben. Eén van de Duitse soldaten richtte in ieder geval zijn wapen op de menigte en zijn blik voor-spelde weinig goeds. Toch schoot hij niet. Die enkele bange seconden hebben echter een diepe indruk gelaten bij de Lichterveldenaren die daar stonden te kijken. Een bloedbad was zeer dichtbij geweest.

Etienne Deurinck schrijft "Lichtervelde" op een Pools pantservoertuig.

Heemkunar

1 Bibliografie

1.1 Mondelinge Bronnen

Deze tekst kwam grotendeels tot stand door gesprekken met een aantal mensen die de bevrijding meegemaakt hebben. We vermelden:

Jozef, Rafaël en Robert Haeghebaert, Achiel Acx, Maria Gryspeerdt, André Verduyn, Christiane Vanderhaeghe, Aurel Maertens, Willy Colpaert, Margaretha Sintobin, Frans Vanzielegem.

1.2 Persartikels

Diverse bijdragen in De Weekbode - augustus / september 1994.

1.3 Publicaties

Neckers Jan	<u>De Bevrijding</u> . Antwerpen: De Nederlandsche Boekhandel, 1984. - 95p.
Taghon Peter	<u>België 44: De Bevrijding</u> . Tielt: Lannoo, 1993. - 245p.
Verbeke Gabriël :	<u>Roeselare '40-'44, Verzet, Bezetting en Bevrijding</u> . Tielt: Lannoo, 1992. - 158p.

Heemkundige kring Karel Van de Poele